KÜRESELLEŞMEYE KARŞI KÜRESELLEŞME
NİLGÜN FEHİM KENNEDY

Dünya, 1999'da Seattle'da başlayan 2000 yılında Prag'da, 2001 yılında Cenova ve son olarak Porto Alegre'de yükselen bir ivmeyle devam eden kapitalizm ve küreselleşme karşıtı hareketlerin (KKH) gösterileriyle yeni bir gündeme sahip. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla başlayan ve "tarihin sonu", "kapitalizmin nihai zaferi" tanımlamalarıyla kutsanan 10 yıllık bir sürecin sonunda böylesi bir başkaldırı hareketi farklı bir dünyanın var olabileceğine dair umutlarını yitirmeyen, bu uğurda mücadeleden vazgeçmeyen devrimci güçlerce, haklılıklarını kanıtlamanın ötesinde ele alınıp incelenmesi gereken bir olgu.

Kapitalizm ve Küreselleşme Karşıtı Hareketlerin, gösterilerin dışında, ulusal düzlemlerde de ele alınması, kendi iç dinamiklerinin artıları ve eksileri ile sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi gerekiyor. Aksi taktirde yapılan değerlendirmeler ya varolan durumun çok abartılması ve yüceltilmesine, ya da tam tersine hareketin içerdiği potansiyelin küçümsenmesine ve hareketin pek çok bileşeninin dışlanmasına yol açabilir. Her iki durumda da değerlendirme öznel olacak ve bugünden geleceğe yönelik hedeflerin saptanması ve buna uygun örgütlenmelerin hayata geçirilmesini zaafa uğratacaktır. Böylesi bir zaaf ise, kaçınılmaz olarak, yeni hayal kırıklıklarına, umutsuzluklara ve güçlü karşı saldırılar karşısında, var olan potansiyelin heba olup gitmesine zemin hazırlayabilecektir. Bu olasılık, farklı bir dünyanın var olabileceğine dair inancın ve mücadele kararlılığının daha büyük yaralar alması demektir ve dünya halklarının ve devrimci güçlerin bunu bir kez daha yaşama lüksü yoktur.

Bu nedenle, bu yazı, özellikle Küreselleşme Karşıtı Hareketlerin doğasındaki çelişkileri ortaya çıkarmayı ve bu çelişkilerin hareketi "kapitalizmin nihai yenilgisi" hedefine yönlendirmedeki olumlu ve olumsuz etkilerine ve sermayenin küreselleşmesine karşı emeğin küreselleşmesinin önemine dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

Küreselleşme karşıtı ve antikapitalist hareketlerin dünya gündemine damgasını vurmasının son üç yılın olgusu olduğu açıktır. Bu durum, bu hareketlerin "yeni" hareketler olduğu gibi bir yanılsamaya yol açabilmektedir. Aslında "yeni liberal politikalar", "yeni dünya düzeni", "yeni sosyal hareketler" gibi başına "yeni" sıfatını alan ve KKH tartışmalarında sıkça karşılaşılan bu tanımlamalarda kastedilen "yeni"nin ne olduğunu saptamak, KKH'ni değerlendirmede önemli ipuçları verebilir.

Önce, yeni-liberal (neo-liberal) politikalar ve "yeni dünya düzeni" ya da küreselleşme söylemlerini kısaca ele almakta yarar var. Kapitalizmin ortaya çıktığı andan itibaren, daha çok kar etmeyi amaçlayan doğası gereği yayılmacı bir karakterinin olduğu bilinen bir gerçek. Aydınlanma süreci sonunda ortaya çıkan ulus-devletlerin bu yayılmayı ulusal çıkarları gözeterek regüle etmenin bir aracı olduğu da. Dünya Tarihi bu gerçeğin kanıtı olan paylaşım savaşları, sömürgecilik hareketleri ve bunun karşıtı olarak ortaya çıkan bağımsızlık hareketleri ile dolu. Bu anlamda, bugünkü gelişmeler tarihsel sürecin bir devamı niteliğindedir ve Lenin'in yıllar önce belirttiği gibi emperyalizm koşullarıdır. Elbette tarih düz bir çizgi izlemiyor. Zaman zaman yine kapitalizmin doğası gereği durgunluklar, zaman zaman daha yayılmacı politikalar bu sürecin ayrılmaz parçaları. Buna kapitalizm karşıtı güçlerin güçlü olduğu ve müdahale edebildikleri dönemleri de eklersek, sürecin inişli çıkışlı karakteri daha iyi anlaşılacaktır; ama özün emperyalizm olduğu gerçeğini

değiştirmeyecektir. Bugünkü durumu bu sürecin bir parçası olarak görmeyip "yeni" olarak adlandırmak farklı beklentileri ve değerlendirmeleri gündeme getirmektedir ve bunun masum bir nitelendirme olmadığı açıktır. Postmodernizmin özellikle son yirmi yıldır her şeyi söylem düzeyinde ele alan, "farklılık" adı altında bütün birleştirici özellikleri, büyük toplumsal dönüştürücü projeleri, ve ütopyaları reddeden ideolojik saldırıları sadece entellektüel bir faaliyet değildir. Bütün bunlar, özellikle de tarihsel süreci yok sayma ve ortaya çıkan her durumu yeni bir aşama olarak gösterme çabaları aslında temel bir gerçeğin üzerini örtmenin sinsi araçlarıdır. Bu temel gerçek de, bugün yaşanan durum nasıl olursa olsun, Marksizm'in ta başından beri gösterdiği gibi bütün sorunların kaynağının kapitalizmin temel çelişkisi olan emek ve sermaye arasındaki çelişki olduğudur. Bu çelişki çözülmediği sürece hiçbir durum, hiçbir politika, "yeni" olmayacaktır.

Öyle ise, KKH değerlendirilirken bunların yeni bir aşamada ortaya çıkmış yeni hareketler olduğu yanılgısına meydan vermeden bugünkü durumun somut bir değerlendirmesini yapmak öncelikli görevdir. Bugünkü durumda yani emperyalizm koşullarında temel çelişkinin sermaye kutbu uluslararası alanda çok daha örgütlü ve güçlüdür. Ulus devletler, ulusal düzeyde kapitalizmi regüle etme işlevlerini büyük ölçüde yitirmişler ve çok uluslu şirketlerle, DTÖ, IMF, DB gibi uluslararası örgütlerin tam güdümüne girmişlerdir. Emek kutbu ise, özellikle Batıda, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra elde ettiği göreli kazanımlarını yitirmiş, tüm dünyada daha da yoksullaşmış, parçalanmış, örgütsüz ve ideolojik olarak hiç olmadığı kadar yoğun bir pasifleştirmeyle karşı karşıyadır.

KKH bileşenlerine baktığımızda bu parçalanmayı net bir biçimde görmekteyiz. KKH'yi gösterilerle sınırlamayıp ulusal düzlemlerde de bakarsak işçi sınıfı örgütlerinden, köylü hareketlerine ve anarşistlere, feminist, gay-lezbiyen örgütlerinden dini örgütlere, çevreci örgütlerden etnik gruplara kadar çok geniş bir yelpazeyle karşılaşmaktayız. Bu hareketlerin çoğu 60'larda siyahların ırkçılığa karşı yükselttikleri mücadele ile başlayan, 70'lerde çevreci ve feminist hareketler, 80 ve 90'larda gay-lezbiyen ve etnik hareketlerin güçlenmesiyle çeşitlenen ve işçi sınıfı hareketinin dışında hareketler olduklarının belirlenmesi amacıyla, "yeni sosyal hareketler" olarak adlandırılan hareketlerin günümüzdeki uzantılarıdır.

İnsanların farklı kimliklerinin tanınması ve farklılıkların bir ezilme ve sömürülme aracı olmaksızın bir arada yaşayabilmesi için mücadele edilmesi şüphesiz çok önemlidir. Bu hareketlerin 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren seslerini duyurmaya başladıkları doğrudur. Ancak bunların ortaya çıkabilmesi için bazı koşulların olgunlaşmış olması gerektiğini bunun da bir süreç sorunu olduğu gerçeğini göz ardı edemeyiz. Örneğin feminist hareket 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren kadınların oy hakkı ve yasal eşitlik mücadeleleriyle başlamıştı. Bu hareketin sürekliliği olmasaydı bugünkü feminist hareketler ve gay-lezbiyen hareketleri ortaya çıkabilir miydi? Belirli teknolojik gelişmeler gerçekleşmemiş olsaydı, çevrenin tahrip edilmesi ve buna duyarlı hareketlerin ortaya çıkması mümkün müydü? Bütün bu süreçleri yok sayıp, gökten zembille inmişler gibi bu hareketlere hala "yeni" denmesi de aynı amaca hizmet etmektedir. İnsanlar, toplumsal ilişkileri, sınıfsal konumları gibi birleştirici özellikleriyle değil, farklılıklarıyla var olmalılar ki daha kolay yönetilebilsinler. Postmodernizmin kimlik politikaları, kapitalizmin etnik ve dini çatışmalar ve bölgesel savaşlar sonucu daha çok kar etmesinin ve ulus devletlerin sürekli iç ve dış düşmanlar yaratmasını körükleyerek gerçekte temel çelişkinin, yani emek-sermaye çelişkisinin, gizlenmesinin aracı olmuştur. Gene de, bu sürecin yaşanması, bugün çok zayıf da olsa, insanlığın

farklılıklarından dolayı ezilmelerinin ve sömürülmelerinin ana nedeninin kapitalizm olduğunu görmelerine yol açmaktadır. Bütün farklılıkların özgür ve eşit yaşanmasının önündeki esas engelin kapitalizm olduğu ve ortak paydanın kapitalizme karşı olmak olduğunun altının çizilmesi ve KKH'deki bu yönün güçlendirilmesi bugünden yarına en temel görevdir.

Bu görev, kaçınılmaz olarak bizi, nasıl bir kapitalizm karşıtlığı sorusuna yanıt vermeye götürmektedir. Bu yanıtın net bir biçimde verilebilmesi için ortalıkta çok fazla dolaşan ve içi boşalmış "sivil toplum" kavramını incelemek gerekiyor. Çünkü pek çok kesim tarafından KKH, dünya çapında "küresel sivil toplum"u inşa etmenin bir aracı olarak görülebiliyor.

Günümüzde sivil toplum kavramı öylesine bir hale getirildi ki, devletle en ufak bir çelişkisi olan her grup, bir STK (NGO) olarak algılanmakta ve yüceltilmektedir. Çelişkinin sınıfsal karakteri göz ardı edilerek yapılan bu değerlendirmeler sonucu sermaye örgütleri, faşist ve dinci örgütlenmeler bile sivil toplum örgütü olmakta ve kendilerine ilerici roller atfedilebilmektedir (Türkiye'de TÜSİAD'ın demokrasi taleplerinin bu bağlamda değerlendirilişi çok somut bir örnektir). Üstelik, herkesin kendine göre bir sivil toplum anlayışı vardır. Kimi siyasi partileri ve sendikaları, meslek örgütlerini ve medyayı STK olarak kabul ederken, kimi bunların tümünü ya da bazılarını sivil toplumun dışında tutmaktadır. Böylesi bir kavram kargaşasında sivil toplum, temel çelişki olan emek sermaye çelişkisinin üzerini örten, insanları yanlış beklentiler içerisine iten, "sınıfsız-imtiyazsız kaynaşmış bir zümre" görüntüsü yaratmaktadır.

Oysa, sivil toplum tartışmalarında, özellikle sol kesimde adı sıkça anılan Antonio Gramsci'ye göre sivil toplum sınıf hegemonyasının temel dayanaklarından biridir. Egemen sınıfın polis ve ordu gibi "zor"a dayalı kuvvetlerinin dışında, toplumu "rıza"ya dayalı olarak yönetmesinde sivil toplumun payı büyüktür. Hegemonyayla sürekli pazarlık içinde olan sivil toplum, elbette bu nedenle bir direniş potansiyeli içerse de, rıza gösterdiği zamanlarda da devleti bir şekilde desteklemiş olur.

Sivil toplumun hegemonyanın aracı olduğunu göz ardı ederek onun sadece direniş potansiyelini göz önüne çıkarmak, içindeki sınıfsal çelişkileri tamamen görmezden gelmeye yol açabilir. Uluslararası platformda baktığımızda ise çıkarları birbiriyle çelişen sermaye gruplarını, hatta biraz abartarak söylersek ABD hegemonyasıyla çıkar çelişkisi içinde olan ulus devletleri de küresel sivil toplum içine katabiliriz ki, o zaman, Dünya Ekonomik Forumu üyelerinin kendilerini STK olarak tanımlamalarını da anlayışla karşılamamız gerekir. Bu bağlamda, Batı toplumlarında bile, bireylerin her türlü örgütlülükten koparak atomize olduğu, medyanın tümüyle tekelleştiği, insanların tüketim ideolojisiyle körleştiği günümüz şartlarında, sermayenin koşulsuz egemenliğinin söz konusu olduğu, artık hegemonyayla pazarlık halinde bir sivil toplumdan bahsedilemeyeceği tartışılırken bunun dünya çapında olabileceğini düşünmek hayalciliğin ötesinde kapitalizm karşıtı olmayı sadece adil bir kapitalizm isteğine indirgemeye de yol açmaktadır.

Nitekim, DEF'na alternatif olarak bu yıl ikincisi gerçekleşen Porto Alegre'deki Dünya Sosyal Forumu'nun spekülatif sermayenin vergilendirilmesi; vergi cennetlerinin ortadan kaldırılması; gelişmekte olan ülkelerin borçlarını iptali; dünyayı idare eden uluslararası kurumların yeniden gözden geçirilmesi ve inşası; tarım üretiminin yeniden düzenlemesi; yurttaşların daha aktif katılımını garantiye alacak demokratik reformlar şeklindeki taleplerine baktığımızda bunu net bir biçimde görmekteyiz.

Bu taleplerin tamamının gerçekleştiğini düşünsek bile, bunun sonunda insanların sömürüsüz, eşit ve özgür bir dünyada yaşamayacağı açıktır. Dünyayı idare eden uluslararası kurumlar yeniden inşa edilse bile sermaye egemenliğine dayandıkça, düzelmiş gibi görünen durumun yeniden bugünkü haline dönmesi kaçınılmazdır. Demokratik reformlar kapitalizm şartlarında pamuk ipliğine bağlıdır. 11 Eylül'ün çok açık biçimde gösterdiği gibi, terörizm gibi tehlikeler yaratılarak en gelişmiş demokrasiye sahip ülkelerde bile, bir takım haklar bir anda geri alınabilmektedir.

Bu eleştiri bu talepleri savunmayalım anlamına gelmemektedir. Elbette dünya halklarının emperyalizm karşısında biraz daha rahat nefes alabilmeleri sağlamak önemlidir. Ancak, bunun esas mücadele olan emek mücadelesinin önüne geçirilmesine ve daha adil bir kapitalizm olabileceği gibi yanılsamalara yol açması tehlikesine karşı uyanık olmak daha da önemlidir.

Aynı yaklaşım, yoksulluk karşıtı hareketler için de geçerlidir. Bugün Küreselleşme Karşıtı Hareket içinde yer alan, Batı kökenli yoksulluk karşıtı bazı örgütler vardır. OXFAM, Christian Aid gibi bu örgütler oldukça eski bir tarihten beri özellikle Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde yoksulluğa karşı çalışmalar sürdürmektedirler. Ancak kapitalizme karşı değillerdir. Karşı oldukları, kapitalizm koşullarında insanların en temel gereksinimlerinden yoksun yaşıyor olmalarıdır. Biraz da Hıristiyan dini ideolojisinin etkisiyle tıpkı Max Weber'in "Protestan Ahlakı Ve Kapitalizmin Ruhu" kitabında anlattığı türden "münzevi" bir kapitalizmle bu sorunların çözülebileceğine inanmaktadırlar. Üçüncü Dünya ülkelerinde insanların eğitim sağlık gibi temel haklara kavuşması için yaptıkları yardımlar önemli olsa da, konumları sömürgecilik dönemindeki misyonerlerin konumlarından çok da farklı değildir. KKH içinde yoksulluğun kapitalizmin ortadan kalkmasıyla çözülebileceğini savunan güçlerin seslerini daha çok duyurmaları gerekmektedir.

Bu durum bizi son olarak Üçüncü Dünyanın KKH içindeki temsili sorununa getirmektedir. KKH özünde Batı temellidir. Özellikle Reaganizm ve Thatcherizm olarak adlandırılan dönemle başlayan, "refah devletinin" sürekli küçültülmesi ve kazanılmış hakların kaybedilmesi, büyüyen işsizlik oranları Batı toplumlarında göreceli yoksulluğa yol açmakta ve bunun karşısında kitlelerin öfkeleri büyümektedir. Gösterilerde yer alan çoğunluğu genç insanlar gelecekten umutsuzdurlar. Büyük çoğunluğu doğal olarak sadece kendi durumları düşünmektedir ve öylesine kaypak bir zemindedirler ki rahatlıkla ırkçı faşist örgütlenmelere de kayabilirler. Nitekim, özellikle Avrupa'da son yıllarda (en son örneğini Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde gördük) yabancı düşmanlığı temelinde politika yapan aşırı sağcı partilerin yükselişi bunu açıkça ortaya koymaktadır. Öte yandan "gelişmekte olan" ülkelerin haklarını savunanlar da büyük ölçüde Batılı aydınlar ve Batıda yaşayan göçmenlerdir. KKH'nin en çok ses getiren kitlesel gösterilerinde Üçüncü Dünya kendisini fiili olarak temsil edememiştir. Çünkü Üçüncü Dünya ülkelerinden bu merkezlerdeki gösterilere gidebilmek hem maddi olarak zordur, hem de katı vize uygulamaları bunu neredeyse olanaksız kılmaktadır. Bunun da ötesinde Üçüncü Dünya denince büyük ölçüde Latin Amerika ülkeleri ve bazı Uzakdoğu ülkeleri akla gelmekte ve büyük çoğunluğunu Müslüman halkların oluşturduğu Asya ve Afrika ülkeleri neredeyse yok sayılmaktadır. Oryantalist ideolojinin de etkisiyle Batı için Müslüman ülkeler ya petrol zengini şeyhlerden ya da teröristlerden ibaret görülmekte ya da daha iyi niyetli(!) yaklaşımlarda, farklılıklara saygı göstermek adı altında en baskıcı dini rejimlerin zulmü altında inlemelerine seyirci kalınmaktadır. Örneğin, bugün ABD ambargosu altında ezilen Irak halkının dramı KKH içinde neredeyse yok sayılabilecek kadar cılız bir sesle dile getirilmektedir. Aslında ideolojik kılıfı hazırlanmış olan Irak

örneği uç bir örnek sayılabilir. Ama bugün hangi uluslararası çevreci örgütün Bergama köylülerinin direnişini desteklediğini araştırmaya kalkarsak da benzer bir sonuçla karşılaşacağımız açıktır. Bunda, Üçüncü Dünya ülkelerinin (Latin Amerika ülkeleri hariç) çoğunun kendi talepleri doğrultusunda örgütlenme ve seslerini yükseltme geleneklerinin çok zayıf olmasının, olanlarında bunu uluslararası platformlara taşımada yetersiz kalmalarının payı da vardır şüphesiz. Oysa, Üçüncü Dünya ülkelerinin KKH içinde kendileri olarak varolması hareketin başarısı için can alıcı bir öneme sahiptir.

Buraya kadar tartışılanları özetleyecek olursak, KKH kapitalizmin yarattığı eşitsiz gelişmenin sonuçlarını kendi içinde yaşatmaktadır. Daha gelişmiş ülkelerin insanları hareketin içinde daha çok yer almakta ve sömürü ve yoksulluğun ağırlıklı yükünü çeken Üçüncü Dünya ülkelerinin insanları, diğerlerinin kendileri için de talep ettikleriyle temsili olarak varolmaktadırlar. Buna bir de KKH içindeki reformist yön ile devrimci yön arasındaki birlikteliğin koşullarının, net bir biçimde, henüz tanımlanamamış olduğunu eklersek hareketin temel zaaflarını saptamış oluruz.

Ancak, bu zaafların varlığı hareketin önemini yadsımak anlamına gelmiyor. Yıllardır üzerlerine ölü toprağı serpilmiş kitlelerin bir şekilde hareke geçmesi KKH'nin en olumlu özelliğidir. Postmodernizmin her şeyi söyleme indirgeyen ideolojik uyuşturucusuna karşı eylem diyebilmek ve eylemin gücünü ve birleştiriciliğini ortaya koyabilmek bugünün en önemli adımlarından biridir. Hele ki bu eylemlerin en güçlülerinin en gelişmiş ülkelerin "sakin" ve "düzenli" kentlerinde gerçekleşmesi anti-kapitalist güçler için gerçek bir gövde gösterisidir. Nitekim Cenova'da bir göstericinin polis tarafından öldürülmesi, sermaye güçlerinin bu yüzden korkmaya başladıklarının ve KKH'ye karşı sertleşeceklerinin ilk göstergelerinden biriydi. KKH eylemlerinin örgütlenmesinde önemli bir araç olan internet kullanımına getirilmek istenen denetim ve kısıtlamalar, 11 Eylül'den sonra, terörizmle mücadele adı altında pek çok Batı ülkesinde polisin yetkilerinin arttırılmasına yönelik çabalar, hep aynı korkunun ve gelecekte mücadelenin daha da sertleşeceğinin ipuçlarıdır.

Bu durum, KKH'nin geleceği için örgütlenme boyutunu daha da önemli hale getirmektedir. Aslında, KKH'nin ortaya çıkardığı olumlu gelişmelerden biri de örgütlenme sorunun bugün her kesim tarafından daha çok vurgulanmakta oluşu ve alternatif örgütlenme biçimlerinin tartışılmasıdır. Ancak, hangi örgütlenmelerin hareketin sürekliliğini sağlayabileceği de net bir şekilde belirlenmelidir.

Temel çelişki emek sermaye çelişkisi ise, emek güçlerinin örgütlenmesinin mücadelenin geleceğini belirleyeceği açıktır. Bu temelde işçi sınıfı örgütlenmeleri birinci derecede öneme sahiptir. Bugün elbette, Engels'in İngiltere'de tanımladığı zamanki gibi bir proletarya yoktur. Ancak, Batıdaki işçi sınıfının durumu temel alınarak, işçi sınıfının olmadığı yanılgısına düşmeden ya da tam tersine işçi sınıfının "kendiliğinden" bilince veya sınıf "içgüdüsü"ne sahip olduğunu iddia etmeden, her ülkenin kendi koşullarında işçi sınıfının varlığını -sadece fabrika işçisi değil günümüzün en büyük sektörlerinden hizmet sektöründe çalışan binlerce işçinin varlığını- kabul etmek ve üretimden gelen gücüyle kapitalizme en çok zararı verecek güç olarak, her ülkede işçi sınıfı örgütlenmesine hız vermek gerekmektedir. Ayrıca, işçi sınıfı örgütlenmelerinin aynı anda uluslararası düzeyde de ele alınması önemlidir. Çünkü, emperyalizmin emeğin uluslararası iş bölümünü gerçekleştirmesiyle, bir ülkede üretimin tam anlamıyla durdurulduğunu varsaysak bile, üretimin başka ülkelerde devam etmesi ÇUŞ'ların zararlarını en aza indirmesine neden olabilmektedir. Ayrıca, emperyalizmin çıkarlarının her ülkede aynı olmadığını ve bu doğrultuda bazı ülkeleri çok rahat

gözden çıkarabildiğini düşünürsek, uluslararası dayanışma eylemlerinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Sendikaların bugün sistemle uzlaştıkları, pek çoklarında sağcı hatta faşistlerin yönetimde oldukları, işçilerin bir kısmının sağcı, faşist ve dinci örgütleri desteklediklerı doğru olsa bile, sendikalar hala önemlidir. Sorun sendikalardan, işçilerin sendikal hakları için mücadele etmelerinden vazgeçmekle değil, sendikaları KKH'lerin aktif örgütleri haline getirmelerinin yollarını bulmakla çözülecektir. Bu nedenle, ulusal sendikaların uluslararası örgütleri kullanarak dünya çapında bir dayanışma ağı yaratabilmeleri KKH'nin geleceği için belirleyici bir öneme sahiptir.

Üretimden gelen gücü kullanmak en önemli silahsa, günümüzün bir başka gerçeği olan enformel sektörde çalışanların örgütlenmesi de KKH'nin geleceği açısından önemlidir. Sermayenin, Fordist üretim biçiminden esnek üretim biçimlerine geçmesiyle özellikle Üçüncü Dünya ülkelerinde, ucuz emek gücüne dayalı enformel sektör çığ gibi büyümektedir. Evinde parça başı iş yapanlardan, kendi hesabına çalışanlara, taşeron firmalardan küçük işletmelerde çalışanlara kadar geniş bir kesimi kucaklayan bu sektör ayrıca kadın ve çocuk emeğinin en acımasız biçimlerde sömürüldüğü her türlü sosyal güvenlikten yoksun bir alandır. Bu sektöre dokunulmaması, kapitalizm karşıtı güçlerin daha zayıf kalmasına yol açtığı gibi, Üçüncü Dünyanın KKH içinde aktif temsilini de etkilemektedir. Enformel sektörde örgütlenme zordur ama Hindistan'daki SEWA kadın örgütlenmesinde gördüğümüz gibi mümkündür ve özellikle Üçüncü Dünya ülkelerinde emek güçlerinin en acil ele alması gereken konulardan biridir.

KKH içinde bir diğer önemli bileşen de köylü hareketleridir. Emperyalizmin tarım politikaları sonucu köylülük özellikle Üçüncü Dünyada hızla mülksüzleşmekte ve daha da yoksullaşmaktadır. Kentlerde, işsizlik ya da enformel sektörde bir yer kapabilme mücadelesi dışında seçenekleri yoktur. Bu nedenle köylüler, KKH içinde en aktif kesimlerden biri olmaya adaydır. Nitekim, son gelişmeler, sadece Brezilya Topraksız Köylü Hareketi gibi, gelişmekte olan ülkelerde değil, Fransa gibi ileri sanayi ülkelerinde bile çiftçi hareketinin önemli sonuçlar elde edebileceğini göstermektedir. Via Campesina adlı uluslararası bir örgütlenmeye de sahip olan köylü hareketleri, sorunlarının kentle birlikte mücadeleyle çözüleceğinin daha çok bilincindedir. Ulusal köylü sendikalarının kurulması ve bunların uluslararası örgütlenmelerle organik bağlarının geliştirilmesi aynı enformel sektörün örgütlenmesinde olduğu gibi Üçüncü dünyanın temsilini arttırarak KKH'yi daha da güçlendirecektir.

Bu üç alanda örgütlenme (ulusal ve uluslararası düzlemlerde) KKH'nin olmazsa olmazlarıdır. Bu, diğer örgütlenmelerin önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. Ancak, yürütülen mücadele daha adil bir kapitalizmi sağlama mücadelesi değil de, kapitalizmin nihai yenilgisi için mücadele olacaksa safların gittikçe daha netleşeceği ve daha temel örgütlenmeler etrafında birleşileceği açıktır. Aslında daha bugünden, örneğin Feminist hareket içinde kadınların sırf erkek egemen sistem tarafından ezildikleri için politik bir grup olamayacakları, sınıfsal farklılıkların bu ezilmenin derecelerini farklılaştırdığı daha çok dile getirilmektedir. Eşcinsel bir işçi, kendisinin eşcinsel bir işverenden daha kötü şartlarda olduğunu daha çok ayırt etmektedir. Çevreci örgütler çevre sorunlarının yoksulları daha çok etkilediğini kabul etmektedirler. Bütün bunlar, hareketler için birleştirici bazı özellikler bulma çabalarını yoğunlaştırmaktadır. Bu durum da, teori ve pratik birlikteliğinin daha acil bir biçimde sağlanması gerektiğini gündeme getirmektedir.

Yıllarca Postmodernizmin ideologları tarafından sürdürülen, büyük-teorilerin, toplumsal dönüşüm projelerinin işlevlerini yitirdikleri propagandasının asıl hedefi Marksizmdi. Çünkü, büyük bir toplumsal

dönüşüm projesini ortaya koyan başka bir büyük-teori yoktu ve hala da yok. Bu propaganda, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerde yaşanan olumsuz deneyimlerle birleşince uzun bir süre çok başarılı oldu. KKH'nin en olumlu yanlarından biri de Marksizmi yeniden gündeme getirmesidir. Bugün ister karşı olsun, ister savunsun her hareket kendi konumunu bir şekilde Marxsizme göre tanımlamaya başlamıştır. Adı seslendirilmese de temel kavramları pek çok durumu açıklamak için kullanılmaktadır. Öyleyse, dogmatizme düşmeden, her ülkenin somut durumunu göz önünde bulunduran, şablonlardan uzak bir teori, Marksizmin günün koşullarına uygun olarak yeniden yorumlanmasıyla oluşturulabilir.

Böyle bir teori, hem KKH'nin alışılagelmiş muhalefet hareketlerine indirgenmesinin –bir zamanların en radikal hareketlerinden Yeşillerin şimdi içinde bulunduğu durum gibi-, hantal, kalıplaşmış,hiyerarşik yapılanmalar haline dönüştürülmesinin ve reformist çizginin ağır basarak bir dönem sonra pasifize olmasının önünde engel olacaktır. Hem de, iki KKH eylemcisinin söylediği gibi, teoriye ihtiyacımız vardır, çünkü;

"Devrimci bir mücadele içinde, neyin ne zaman uygun olacağını bilmek için akıllıca düşünebilmeliyiz ki, hareketimiz büyüyüp evrimleşebilsin. (Bu yüzden) çok iyi düşünülmüş fikirlere ve bunları her yere uygulayabilecek araçlara ihtiyacımız var." (www.nologo.org adresine,25 Şubat 2002 tarihinde açık mektup gönderen iki anarşistin yazısından alınmıştır.)

Teorinin öneminin anarşistler tarafından bile kabul edildiği bir dönemde yaşıyoruz. Bu nedenle teorinin aydınlatıcılığında yeni örgütlenme ve eylem biçimlerini geliştirebildiği sürece KKH gerçek hedefine ulaşma yolunda daha kararlı adımlarla yürüyebilir.

Bunun uzun ve zorlu bir süreç olduğu, geri dönüşlerin mümkün olduğu bir gerçek. Ama unutulmaması gereken bir başka gerçek de, günümüz koşullarında, en küçük yerleşim birimlerinde de olsa, kapitalizme karşı küçük bir örgütlenme veya eylemin bile, artık, Küreselleşme Karşıtı Hareketin bir parçası olduğu gerçeği. Öyleyse, sermayenin küreselleşmesi karşısında emeğin küreselleşmesi ve farklı bir dünya yaratması mümkün. Yeter ki kapitalizm karşıtı güçler buna inanmaktan ve ütopyalarından vazgeçmesinler. Çünkü, Marx'la Engels'in 1848 yılında Avrupa'da dolaştığını söyledikleri "komünizm hayaleti" hala bütün dünyada dolaşıyor.

KKH'NİN 2001 YILINDA GERÇEKLEŞEN GÖSTERİLERİ

2001 yılında KKH'nin en önemli gösterisi, şüphesiz, 20-22 Temmuz tarihlerinde İtalya'nın Cenova kentinde toplanan G-8 Zirvesi nedeniyle yapılan gösterilerdi. 23 yaşındaki, Carlo Giuliani'nin polis kurşunuyla öldürülmesi özellikle polis terörünü unutmuş olan Avrupa ülkelerinde şok etkisi yarattı. Diğer önemli gösterileri şöyle sıralayabiliriz:

21 Nisan 2001- Kanada'nın Qubec eyaletinde Kuzey ve Güney Amerika Ülkeleri (Küba hariç) Zirvesi nedeniyle yapılan gösteriler

1 Mayıs 2001- Tüm dünyada İşçi Bayramı nedeniyle yapılan gösteriler

14-16 Haziran 2001- İsveç'in Gotheburg kentinde AB Zirvesi nedeniyle yapılan gösteriler

28 Haziran 2001- Brezilya'nın Brasilia kentinde enerji politikalarına karşı yapılan gösteri

1-2 Temmuz 2001- Avusturya'nın Salzburg kentinde DEF'nun Bölgesel Ekonomik Zirvesi nedeniyle yapılan gösteriler

6 Aralık 2001- Fransa' nın Nice kentinde AB Zirvesi nedeniyle yapılan gösteriler

Bunların dışında 2002 yılının başında gerçekleşen Brezilya'nın Porto Alegre kentinde toplanan Dünya Sosyal Forumu nedeniyle yapılan gösterileri de 2001 yılının değerlendirilmesi için önemli olduğundan bu zamandizinine koymak gerekiyor.

31 Ocak-5 Şubat 2002- Brezilya'nın Porto Alegre kentinde toplanan Dünya Sosyal Forumu nedeniyle yapılan gösteriler